

**HOTUBA YA MHESHIMIWA KASSIM M. MAJALIWA (MB),
WAZIRI MKUU WA JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
WAKATI WA KUAHIRISHA MKUTANO WA 12 WA BUNGE LA
JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA, TAREHE
14 SEPTEMBER, 2018– DODOMA**

UTANGULIZI

Shukrani

1. **Mheshimiwa Spika**, leo hii tunafikia tamati ya Mkutanowa Kumi na Mbili wa Bunge lako Tukufu ambao ulianza Kikao chake cha kwanza tarehe 4 Septemba 2018. Hivyo, hatunabudi kumshukuru Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema kwa kutuwezesha kuhitimisha shughuli zote zilizopangwa kwenye Mkutano huu tukiwa na afya njema.

2. **Mheshimiwa Spika**, vilevile, nakushukuruwewe binafsi kwa umahiri wako mkubwa wa kuliongoza Bunge hili Tukufu, ukisaidiwa na **Mheshimiwa Naibu Spika** na **Waheshimiwa Wenyeviti wa Bunge**. Aidha, niwashukuru sana Waheshimiwa Wabunge kwa michango mizuri mliyoitoa kwa kusema na maandishi wakati wa mijadala ya hoja mbalimbali zilizowasilishwa na Serikali kwenye Mkutano huu.

Napenda niwahakikishie Waheshimiwa Wabunge wenzangu kuwa Serikali imepokea michango yenu ambayo ninaamini itasaidia sana kuboresha utekelezaji wa mipango ya Serikali.

Salam za Pole

3. **Mheshimiwa Spika**, niungane na Waheshimiwa Wabunge wenzangu kukupa pole kufuatia taarifa za kuhuzunisha za kifo cha Mheshimiwa Stephen Hillary Ngonyani aliyekuwa Mbunge wa Korogwe Vijijini kilichotokea tarehe 2 Julai, 2018. Aidha, natoa pole kwa familia ya marehemu na wananchi wote wa Korogwe Vijijini kwa kumpoteza mwakilishi wao. Vilevile, katika kipindi hiki wapo baadhi ya Waheshimiwa Wabunge wenzetu ambao wamepoteza wapendwa wao. Kipekee, natoa salamu za pole kwa Mheshimiwa Joseph Leonard Haule, Mbunge wa Mikumi na Mheshimiwa Joseph Osmund Mbilinyi, Mbunge wa Mbeya Mjini, kwa kuondokewa na wazazi wao. Kadhalika, niungane na Bunge zima kumpa pole Rais na Kiongozi wetu mpendwa, Jemedari Dkt. John Pombe Joseph Magufuli na familia yake yote kwa kufiwa na dada yake na dada yetu pia Bi. Monica Joseph Magufuli. Mungu aziweke roho za marehemu mahala pema peponi. **Amina.**

4. **Mheshimiwa Spika**, nitumie fursa hii pia kuwapa pole Watanzania wenzangu waliopoteza ndugu, jamaa na marafiki na wengine kupata ulemavu katika matukio mbalimbaliya ajali za barabarani wakiwemo Watalii wanne kutoka nchi za Hispania na Italia waliofariki dunia baada ya gari lao la utalii kugongana na lori Wilayani Monduli. Tunamuomba Mwenyezi Mungu aziweke roho za marehemu mahala pema peponi naawape nafuu majeruhi wapone haraka.

Pongezi

5. **Mheshimiwa Spika**, naomba niungane na Waheshimiwa Wabunge wenzangu kumpongeza Mheshimiwa Christopher Kajoro Chizza, Mbunge wa Jimbo la Buyungu, kwa kuchaguliwa kuwa Mbunge wa Jimbo hilo kufuatia uchaguzi mdogo uliofanyika hivi karibuni. Ushindi huu ni ishara ya imani kubwa waliyonayo Wananchi wa Jimbo la Buyungu kwa Serikali ya CCM.

SHUGHULI ZA BUNGE

6. **Mheshimiwa Spika**, wakati wa Mkutano huu, Waheshimiwa Wabunge wamepata fursa ya kuuliza maswaliya msingi **123**na maswali **380**ya nyongeza ambayo yalijibiwa na Serikali. Vilevile, Serikali ilitoa kauli kuhusu hali ya sukari nchini.

7. **Mheshimiwa Spika**, kwa upande mwingine, Waheshimiwa Wabunge walipata fursa ya kujadili Miswada Mitano iliyowasilishwa na Serikali katika Mkutano huu. Aidha, Bunge lako Tukufu lilipokea na kupitisha taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Sheria ndogo kuhusu uchambuzi wa Sheria ndogo mbalimbali.

8. **Mheshimiwa Spika**, Miswada ya Sheria iliyojadiliwa na kupitishwa na Bunge lako Tukufu katika Mkutano huu ni kama ifuatavyo:

- (i) Muswada wa Sheria ya Kulitangaza Jiji la Dodoma kuwa Makao Makuu ya Nchi wa Mwaka 2018[*The Dodoma Capital City (Declaration) Bill, 2018*];

- (ii) Muswada wa Sheria ya Bodi ya Kitaalamu ya Walimu Tanzania wa Mwaka 2018 [*The Teacher's Professional Board Bill, 2018*];
- (iii) Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria mbalimbali (Na. 2) wa Mwaka 2018 [*The Written Laws (Miscellaneous Amendments - No.2), Bill, 2018*];
- (iv) Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria mbalimbali (Na. 3) wa Mwaka 2018 [*The Written Laws (Miscellaneous Amendments - No.3), Bill, 2018*]; na
- (v) Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria ya Ubia kati ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi wa Mwaka 2018 [*The Public Private Partnership (Amendment) Bill, 2018*].

9. **Mheshimiwa Spika**, napenda kurejea tena kuwashukuru Waheshimiwa Wabunge kwa michango yao mizuri iliyotolewa wakati wa kujadili Miswada hiyo muhimu yenye manufaa mengi kwa Nchi yetu. Serikali itafanyia kazi maoni na ushauri uliotolewa kwa lengo la kuhakikisha utekelezaji wake unawanufaisha wananchi.

10. **Mheshimiwa Spika**,niwapongeze na kuwashukuru Waheshimiwa Mawaziri na Naibu Mawaziri kwa kazi nzuri yakuwasilisha Miswada iliyojadiliwa katika Mkutano huu pamoja na kutoa ufafanuzi mbalimbali wakati wa kujibu hoja za Waheshimiwa Wabunge. Aidha, nimpongeze Mwanasheria Mkuu wa Serikali pamoja na Wataalamu wake kwa kazi nzuri ya kuandaa Miswada iliyowasilishwa katika Mkutano huu.

MAENEO YA MSISITIZO KISEKTA

11. **Mheshimiwa Spika**, kabla ya kuhitimisha Mkutano huu naomba nieleze masuala yafuatayo ili kuweka msisitizo kwa viongozi, watendaji na wananchi kwa ujumla katika kutekeleza majukumu yao ya kuwaletea maendeleo wananchi.

Usimamizi wa Fedha za Umma

12. **Mheshimiwa Spika**, Serikali inasimamia ipasavyo utekelezaji wa Bajeti sambamba na kuongeza uwajibikaji na nidhamu ya matumizi ya fedha zilizoелеkezwa katika vipaumbele mbalimbali kama ilivyoidhinishwa na Bunge lako Tukufu.

Halikadhalika, Serikali inaendelea kuimarisha ukaguzi katika ngazi zote na ufuatiliaji wa karibu wa miradi ya maendeleo na kufanya tathmini za mara kwa mara ili kuhakikisha kwamba miradi na kazi vina uwiano na thamani ya fedha za umma zinazotolewa na Serikali (*Value for money*).

13. **Mheshimiwa Spika**,katika kutekeleza Mpango na Bajeti ya mwaka 2018/2019, Serikali inashirikiana na sekta binafsi, wadau wa maendeleo na wananchi wote ili kufikia malengo yaliyokusudiwa. Aidha, Serikali iliwasilisha Bungeni Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria ya Ubia Kati ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi wa Mwaka 2018 [*The Public Private Partnership (Amendment) Bill, 2018*]. Marekebisho hayo ya Sheria yanalenga kuimarisha mfumo wa kitaasisi na kisheria katika kusimamia miradi ya ubia.Vilevile, kutatua changamoto zilizopo katika miradi ya PPP ili kurahisisha uibuaji, uidhinishaji na utekelezaji wake sambamba na kuchochea haraka maendeleo ya nchi.

Dhamira ya Serikali ya Awamu ya Tano

14. **Mheshimiwa Spika**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa TanzaniaMheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, ameweka dhamira ya dhati ya kufanya kazi kwa juhudi na maarifa

ili kutimiza ndoto na matarajio ya Watanzania ya kujenga nchi yenye uchumi imara. Katika kipindi hiki, tumeshuhudia mambo makubwa aliyoyafanya yakiwemo kujenga ari ya uzalendo kwa kuilinda na kuisemea nchi yetu bila woga; kudumisha amani, utulivu na mshikamano; kuimarisha ulinzi na usalama; kudhibiti na kupambana na dawa za kulevya.

15. **Mheshimiwa Spika**, nitakuwa mchoyo wa fadhila iwapo sitotaja japo kwa uchache hatua mbalimbali tena za makusudi zinazochukuliwa na Serikali ya Awamu ya Tano chini ya uongozi mahiri wa Mheshimiwa Rais katika kuwaletea maendeleo Watanzania na kujikwamua kiuchumi.

16. **Mheshimiwa Spika**, wenzetu Wachina wanao msemu maarufu usemao “**Empty Talk, Harm the Country**” ambao kwa tafsiri isiyo rasmi ya Kiswahili unamaanisha “**Porojo, hudhuru Nchi**”.

Msemu huo uliotumika sana kipindi Uchina inaingia katika maboresho ya kiuchumi miaka ya 70 na 80 chini ya Kiongozi wa kipindi hichomwana mageuzi Deng Xiaoping, ulilenga kuhamasisha uchapa kazi kama ilivyo sasa falsafa ya Serikali ya Awamu ya Tano ya “**Hapa Kazi Tu**”.

17. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi kinachokaribia miaka mitatu, Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania amedhihirisha si tu uzalendo wake kwa taifa hili katika kusimamia mipango ya maendeleo lakini pia kulinda rasilimali za taifa kwa lengo la kuwanufaisha Watanzania wa kizazi kilichopo na kijacho. Kwa kutambua mchango wa Mheshimiwa Rais, naomba nitaje baadhi ya maeneo ambayo yanaakisi moja kwa moja juhudi zakehizo:

- Kujenga ari ya kufanya kazi;
- Kuimarisha nidhamu, uadilifu na uwajibikaji ndani ya utumishi wa umma na kukemea uzembe;
- Kuendesha vita dhidi ya rushwa na ufitadi kwenye taasisi za umma sambamba na kuanzisha Mahakama ya Mafisadi;
- Kuimarisha ulinzi wa rasilimali za nchi ikiwemo madini na maliasili;
- Kufufua Shirika la Ndege la Tanzania ili kuimarisha usafiri wa anga na kukuza sekta mtambuka zikiwemo utalii, afya na kilimo;

- Kujenga reli ya kisasa ya kiwango cha kimataifa (SGR);
- Kuendeleza ujenzi wa barabara zikiwemo barabara za juu (*flyovers*);
- Kununua meli (Ziwa Nyasa, Tanganyika na Victoria) na vivuko vipya (Lindi-Kitunda, Kigongo Ferry, Ukerewe n.k.);
- Kujenga vyanzo vipya vya umeme kama vile mradi wa kuzalisha umeme wa maji megawati 2,100 katika bonde la mto Rufiji(*Stiegler's Gorge*);
- Kusambaza umeme hadi vijijini sanjari na kuongeza kasi ya utekelezaji wa miradi ya awamu ya tatu ya mpango wa REA ili kufikia lengo lililokusudiwa;
- Kutekeleza mradi wa bomba la mafuta kutoka Hoima (Uganda) hadi Tanga (Tanzania);
- Kuimarisha huduma za afya hususan upatikanaji wa dawa, vifaa na vifaatiba katika vituo vya kutolea huduma za afya pamoja na ujenzi wa Vituo vya Afya na Hospitali za Wilaya;
- Kutoa Elimumsingi Bila Malipo kwa watoto wa Kitanzania;

- Kuhakikisha miradi yote ya maji inayotekelezwa inakuwa bora, yenye uwianona thamani halisi ya fedha pamoja na kukamilishwa kwa wakati; na
- Kuimarisha kilimo, ushirika na bei za mazao ya biashara.

18. **Mheshimiwa Spika**, juhudi zote hizo zinafanywa kwa lengo la kuiwezesha nchi yetu kufikia malengo ya dira ya Taifa ya kuwa na uchumi wa kati unaoongozwa na viwanda ifikapo mwaka 2025. Niwaombe Watanzania wenzangu tuendeleo kuunga mkono juhudi za Mheshimiwa Rais katika kuleta maendeleo. Kadhalika, nitoe wito kwa wawekezaji kutumia fursa ya uwepo wa mazingira mazuri nchini ya uwekezaji, biashara na upatikanaji wa malighafi kujenga viwanda mbalimbali hususan vya kuchakata mazao ya kilimo.

SEKTA YA KILIMO

Hali ya Chakula Nchini

19. **Mheshimiwa Spika**, hali ya uzalishaji wa mazao ya chakula na upatikanaji wake hapa nchini imeendelea kuimarika. Tathmini iliyofanyika mwezi Juni 2018 inaonesha kwamba uzalishaji wa mazao ya chakula katika msimu wa 2017/2018 ni tani milioni 16.9.

Kati ya hizo tani milioni 9.5 ni mazao ya nafaka na tani milioni 7.4ni mazao yasiyo ya nafaka. Kutokana na uzalishaji huo, na kwa kuzingatia mahitaji ya chakula nchini ambayo ni tani milioni 13.6, kutakuwa na ziada ya tani milioni 3.3. Hivyo, nchi itajitosheleza kwa chakula kwa asilimia 124. Hata hivyo, Serikali inaendelea kuwasihi wananchi kutumia akiba hiyo ya chakula kwa uangalifu kwani zipo nchi jirani ambazo zina uhaba mkubwa wa chakula. Vilevile, ninaziagiza taasisi zote zinazo simamia elimu ya lishe na afya kuongeza nguvu zaidi ili kupunguza kiwango cha udumavu na utapiamlo hususan kwa watoto wadogo kwenye maeneo mengi nchini.

Upatikanaji wa Pembejeo za Kilimo

20. **Mheshimiwa Spika**,Serikali inaendelea kuhakikisha upatikanaji wa uhakika wa pembejeo muhimu za kilimo kwa wakati. Katika msimu wa kilimo 2018/2019hadi kufikia mwishoni mwa mwezi Agosti 2018, upatikanaji wa mbolea aina zote umefikia kiasi cha tani 215,207 na matarajio kwa msimu wa 2018/2019 ni kutumia tani 485,000. Vilevile, Serikali imeweka mikakati thabiti ya upatikanaji wa mbegu bora kwa mazao ya kipaumbele. Wakala wa Mbegu wa Serikali (ASA) umepanga kuzalisha na kusambaza tani

40,000 na sekta binafsi inatarajia kuingiza tani 20,645 za mbegu bora.

21. **Mheshimiwa Spika**, nitoe shukrani sana kwa Taasisi ya “*Bill and Melinda Gates Foundation*” kwa kukubali kushirikiana na Serikali kuboresha mfumo wa Taifa wa upatikanaji wa mbegu bora nchini. Mfumo huo utahusisha uboreshaji wa uzalishaji wa mbegu mama katika vituo vya utafiti; kuimarisha na kuboresha miundombinu ya mashamba ya Wakala wa Mbegu wa Serikali (ASA); kujenga uwezo wa Taasisi ya Udhubiti wa Ubora wa Mbegu (TOSCI); na kuboresha mfumo wa menejimenti ya upatikanaji, usambazaji na matumizi ya mbegu bora nchini.

22. **Mheshimiwa Spika**, kama mabavyo msimu wa kilimo utanza miezi michache ijayo, Serikali itahakikisha upatikanaji na matumizi sahihi ya viuatilifu kwa mazao mbalimbali. Mathalan, Serikali itawezesha upatikanaji na matumizi ya ekapaki milioni 7 za viuatilifu vya zao la pamba kwa mwaka 2018/2019. Aidha, Serikali imetenga jumla ya **shilingi bilioni 10** katika msimu wa mwaka 2018/2019 kwa ajili ya kupambana na wanyama na wadudu waharibifu (*Quelea quelea*, viwavijeshi na panya) pamoja na visumbufu vingine vya mazao.

Ununuzi wa Mazao kupitia Vyama vya Ushirika

23. **Mheshimiwa Spika**,Serikali iliamua kurejesha ununuzi wa mazao makuu ya biashara kupitia vyama vya ushirika kwa lengo la kuwanufaisha wakulima. Katika kufanikisha azma hiyo, Serikali inasimamiamatumizi ya mifumo mbalimbali ya masoko ikiwemo Stakabadhi za Ghala na Soko la Bidhaa (*Commodity Exchange*). Matumizi ya mifumo hiyo yamechangia kuboresha ununuzi wa mazao hayo. Kwa mfano, biashara ya mazao hayo ambayo imekuwa ikifanywa kwa njia ya mnada na kusimamiwa na Vyama vya Ushirika imeleta chachu ya ushindani na hivyo kumpatia tija mkulima.

24. **Mheshimiwa Spika**,kwa upande wa zao la pamba hadi kufikia Agosti 2018, kilo milioni 226 za Pamba yenye thamani ya Shilingi bilioni 248.6 zilikusanywa. Aidha, Vyama vya Ushirika vimeendelea kusimamia ubora wa pamba katika msimu wa2018/2019 ambao umeongezeka maradufu ikilinganishwa na msimu wa 2017/2018. Kwa mfano, msimu wa 2018/2019 pamba ya daraja la kwanza ilikuwa asilimia 44.2 ikilinganishwa na asilimia 22.7 ya msimu wa 2017/2018.

25. **Mheshimiwa Spika**, katika zao la Korosho, mfumo wa ununuzi kupitia Vyama vya Ushirika unapata mwitikio mzuri kutoka kwa wakulima na wanunuzi. Hali hiyo, imesaidia wakulima kupata bei za ushindani ambapo kwa msimu 2017/2018 ilifikia shilingi 4,100 kwa kilo ikilinganishwa na shilingi 2,700 msimu wa 2016/2017. Aidha, uzalishaji umeongezeka ambapo jumla ya tani 296,281 za korosho ghafi zenye thamani ya Shilingi takriban trilioni 1.12 zilikusanywa na kuuzwa kupitia Vyama vya Ushirika ikilinganishwa na tani 265,000 kwa msimu uliopita.

26. **Mheshimiwa Spika**, zao la kahawa, kwa msimu wa 2018/2019 uzalishaji wake unakadiriwa kuwatani 65,000 ikilinganishwa na tani 42,513 za msimu wa 2017/2018. Hadi sasa, tani 14,664 zimeshauzwa kupitia Vyama vya Ushirika 643 na kuingiza Dola za Marekani milioni 24.4. Serikali inaendelea kusimamia mwenendo wa masoko ya Kahawa.

27. **Mheshimiwa Spika**, kuhusu zao la Tumbaku hadi kufikia Agosti 2018, wakulima wamekusanya na kuuza Tumbaku kiasi cha kilo milioni 33.1 zenye thamani ya Shilingi bilioni 119.5 kupitia Vyama vya Ushirika. Serikali inaendelea kukabiliana na changamoto kwenye Tumbaku ikiwemo masoko.

28. **Mheshimiwa Spika**, kwa upande wa zao la chai, hadikufikia Agosti 2018, kiasi cha tani 31,814 za majani mabichi ya Chai yenye thamani ya shilingi bilioni 9.9 kimekusanywa na kuuzwa kupitia Vyama vya Ushirika katika Mikoa ya Njombe, Iringa, Tanga na Mbeya.

Uzalishaji wa mbegu za mafuta ya kula

29. **Mheshimiwa Spika**; sambamba na azma ya Serikali ya kuweka mkazo katika kusimamia uzalishaji na masoko ya mazao makuu matanoya biashara ambayo ni pamba, kahawa, korosho, chai na tumbaku, Serikali pia, imedhamiria kupanua wigo kwenye mazao mengine muhimu ikiwemo zao la chikichi, alizeti na ufuta ili kukidhi uzalishaji wa mbegu za mafuta nchini. Katika kutekeleza azma ya Serikali kuhusukuongeza uzalishaji wa mafuta ya kula nchini,tarehe 28 Agosti, 2018nikiwa mkoani Kigoma nilizindua kampeni maalumu ya kuendeleza zao la chikichi ambalo kwa sasa linatambulika kama zao kuu la sita la kipaumbele.

30. **Mheshimiwa Spika**,malengo ya kampeni hiyo ni kuhakikisha kuwa mkoa wa Kigoma na maeneo mengine yenye fursa ya kulima zao la chikichi yanaimarisha kilimo hicho. Hatua hiyo, inakusudia

kuiwezesha Tanzania kuachana na uagizaji wa mafuta ya kula kutoka nje baada ya muda mfupi. Hivi sasa, nchi yetu inatumia takribani Dola za Marekani milioni 294 kila mwaka kwa ajili ya kuagiza mafuta hayo. Kampeni hiyo inaendelea katika hatua mbalimbali.

31. Mheshimiwa Spika,katika kuhakikisha tunajitosheleza kwa mahitaji ya mafuta ya kula,Serikali imeweka mikakati ya kuendeleza zao la chikichi kama ifuatavyo:-

Mosi: Tumeanzisha Kituo cha Utafiti wa zao la chikichi katika eneo la Kihinga, Mkoani Kigoma;

Pili: KuandaaMpango Mkakati wa uzalishaji wa miche bora ya chikichi milioni 20 ifikapo mwaka 2021. Kwa kuanzia, mwaka 2018/2019 Serikali inakusudia kuzalisha miche bora ya chikichi milioni 10 na kusambazwa kwa wananchi wenye nia ya kulima chikichi;

Tatu: Kuandaa Mpango Mkakati wa miaka mitano wa utafiti wa mbegu bora ili kuongeza tija kutoka tani 1.6 hadi kufikia tani 4.0 za matunda ya chikichi kwa hekta kwa mwaka;

Nne: Kuweka mazingira mazuri ya kuvutia uwekezaji na matumizi ya teknolojia ya kisasa kwa ajili ya uchakataji wa zao la chikichi.

Tano: Kusimamia vituo vikuu vya uzalishaji vya Gereza la Kwitanga na Ilagala na JKT Bulombora. Tumetenga ardhi kwa ajili ya uwekezaji wa ndani na nje.

32. **Mheshimiwa Spika**, nitoe wito kwa Wananchi kuchangamkia fursa ya kilimo cha zao la chikichi ili tuweze kujitosheleza kwa mafuta ya kula na ziada kuuza nje. Vilevile, nitoe rai kwa wawekezaji kuanzisha viwanda vya kuchakata chikichi na mazao yake.

Upimaji wa hiari wa VVU

33. **Mheshimiwa Spika**, itakumbukwa kuwa tarehe 19 Juni 2018 jijini Dodoma, nilizindua kampeni ya Kitaifa ya kupima kwa hiari VVU pamoja na kuanza mapema matumizi ya dawa za kufubaza (ARV) kwa wale watakaogundulika kuwa na maambukizo. Kampeni hiyo, ijulikanayo kama “**FURAHA YANGU, PIMA, JITAMBUE, ISHI**” iliwalenga Watanzania wote kujitokeza kupima na kutambua afya zao hususan wanaume ambao hawajitokezi kwa wingi kupima

na kutambua afya zao. Wanaume wengi tumekuwa tukiwatumia wenza wetu katika kutambua kama tumeathirika au la. Tunakaa majumbani tunasubiri tu, ukimuona mwenza wako anarejea kutoka kliniki na furaha na wewe unajipa matumaini kuwa umesalimika. Sasa wanaume wenzangu tubadilike, tuanze kuchukua hatua za kupima na kutambua afya zetu.

34. **Mheshimiwa Spika**, nikiwa kinara wa kampeni hiyo, napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa hadi kufikia mwezi Septemba 2018 tayari mikoa 14 imeanza kutekeleza Kampeni hiyo. Mikoa hiyo ni Arusha, Dar es Salaam, Dodoma, Iringa, Kigoma, Manyara, Mbeya, Mtwara, Mwanza, Njombe, Ruvuma, Shinyanga, Tabora na Tanga. Niwapongeze Wakuu wa Mikoa hiyo kwa kutekeleza jukumu lao na niwatake waendeleo kuhimiza Wananchi waliopo kwenye maeneo yao hususan wanaume kutambua afya zao kuhusu maambukizo ya VVU kupitia kampeni hii.

35. **Mheshimiwa Spika**, niwatake Wakuu wa Mikoa ambayo bado haijaanza kutekeleza Kampeni hiyo kuanza mara moja. Kwa kutambua umuhimu wa Kampeni hii, ifikapo Desemba mosi, 2018 wakati wa kilele cha Maadhimisho ya siku ya UKIMWI Duniani tutafanya tathmini ya utekelezaji kwa mikoa yote nchini. Kwa msingi

huo, nisisitize wadau wote wenye mapenzi mema na nchi hii wasaidie katika utekelezaji wa Kampeni hiyo.

36. **Mheshimiwa Spika**, katika hatua nyingine, Serikali inafanya juhudi za kufikisha kampeni hii katika Ligi kuu ya Mpira wa Miguu Tanzania bara kwa kushirikiana na Shirikisho la Mpira wa Miguu Tanzania (TFF). Tunafanya hivyo kwa kutambua kuwa Mpira wa Miguu ni mchezo unaoongoza kwa kupendwa duniani na Tanzania. Aidha, kufuatia hatua ya Kituo cha matangazo ya Televishenicha Azam kuamua kuonesha ligi yetu, watu wengi wamepata mwamko wa kutazama na kufuatilia michezo ya Ligi kuu ya Tanzania. Hivyo, tuna uhakika wa kuwafikia wananchi wengi na kuwahamasisha kuchukua hatua za kupima VVU na wale watakaogundulika kuwa na maambukizo kuanza mapema matumizi ya ARV. Nikupongeze wewe binafsi Mheshimiwa Spika kwa kuonesha mfano kwa kupima VVU na tunaamini kampeni hii pia itabebwa na Waheshimiwa Wabunge.

Uagizaji wa Mafuta ya Kula na Sukari

37. **Mheshimiwa Spika**, katika Mkutano huu ulijitokeza mjadala kuhusu suala la usimamizi katika uingizaji wa mafuta ya kula na

sukari. Serikali kwa upande wake inaimarisha taratibu za uingizaji wa sukari na mafuta ya kula kwa kuweka madaraja na usimamizi makini. Aidha, naagiza Wizara ya Viwanda, Biashara na Uwekezaji kwa kushirikiana na Wizara ya Kilimo kukamilisha jukumu hilo kwa wakati.

Pia, naagiza vyombo vya Dola kuongeza ushirikiano na mamlaka husika (TRA, TFDA, Bodi ya Sukari na TBS) kudhibiti uingizaji holelawa sukari na mafuta ya kula ikiwa ni pamoja na kuziba mianya ya magendo.

MICHEZO

38. **Mheshimiwa Spika**, katika nyanja ya michezo naomba nitoe pongezi za dhati kwa timu ya Taifa ya Wanawake (*Kilimanjaro Queens*) kwa kutwaa kombe la Afrika Mashariki. Vilevile, nawapongeza vijana wetu wa umri chini ya miaka 17 (*Serengeti Boys*) kwa kuwa washindi wa tatu kwa ukanda wa Afrika Mashariki na Kati kwenye mashindano ya Shirikisho la Mpira wa Miguu Afrika (CAF). Nimpongeze pia, Mwana masumbwi wa Kitanzania Hassan Mwakinyo kwa kumchapa Bondia Mwingereza Sam Egginton kwenye raundi ya pili ya pambano lao la masumbwi lililofanyika huko Birmingham, Uingereza. **Hongereni sana wanamichezo**

wetu na endelezeni moyo huo wa kizalendo mliouonesha katika kulitangaza Taifa letu.

39. **Mheshimiwa Spika**,katika mwaka 2019 Tanzania itakuwa mwenyeji wa mashindano ya mpira wa miguu kwa vijana chini ya umri wa miaka 17 (AFCON-U17)yanayoandaliwa na Shirikisho la Mpira wa Miguu Afrika. Hii ni fursa nyingine ya kipekee ya kulitangaza Taifa letu katika nyanja za Kimataifa. Serikali kwa kushirikiana na wadau mbalimbali inaendelea na maandalizi stahiki ambayo yatahusisha ukarabati wa viwanja vitakavyotumika katika mashindano hayo. Natoa wito kwa wananchi watumie vizuri uwepo wa mashindano hayo kujiongezea kipato hususan kupitia biashara ya bidhaa na huduma kwa wageni. Vilevile, natoa wito kwa Watanzania wote kuwa wazalendo kwa kuunga mkono timu zetu zinazoshiriki mashindano ya kimataifa ili zipate mafanikio.

HITIMISHO

40. **Mheshimiwa Spika**, wakati nikielekea kuhitimisha hotuba yangu hii kuna masuala ambayo ningependa kuyasisitiza kama ifuatavyo:

Kudumisha Amani

41. **Mheshimiwa Spika**, ni vema tukatambua kwamba vita ya kiuchumi aliyoitangaza Mheshimiwa Rais, mafanikio yake yanategemea kwa kiasi kikubwa uwepo wa amani, umoja na mshikamano wa Kitaifa. Tarehe 22 Oktoba 1987, Baba wa Taifa, Hayati Mwalimu Julius Nyerere akiwa mjini Dodoma aliwahi kusema na naomba nimnukuu,

“Tuna haki ya kujivunia umoja huu na amani hii, maana ndivyo vilivyotuwezesha kupambana na matatizo makubwa ya vita ya uchumi, na hata ya kisiasa”. Mwisho wa kunukuu.

42. **Mheshimiwa Spika**, nimenukuu maelezo hayo ya Rais wa Kwanza wa Tanzania ili kuwakumbusha Watanzania wenzangu kwamba amani tuliyonayo ni muhimu katika kufikia malengo yetu

ya kiuchumi. Hivyo, tuidumishe, tuithamini na tulinde amani tuliyonayo.

Maandalizi ya msimu wa kilimo

43. **Mheshimiwa Spika**, kuanzia Septemba 2018 maeneo mbalimbali ya nchi yetu yanaanza kupata mvua za vuli ambazo huashiria kuanza kwa msimu mpya wa kilimo. Serikali inahakikisha upatikanaji wa pembejeo za kilimo ikiwemo mbegu bora, mbolea na viuatilifu kwa ajili ya msimu huu mpya wa kilimo. Hivyo, nitumie fursa hii kuwahimiza mawakala na wafanyabiashara waliopewa jukumu la kusambaza pembejeo kuhakikishazinawafikia wakulima kwa wakati. Aidha, niwasihi wakulima kuandaa mashamba yao mapema ili waweze kutumia vizuri mvua za vuli ambazo zinaanza kunyesha katika baadhi ya maeneo ya nchi yetu.

Kuimarisha na kusimamia Ushirika

44. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi kifupi Serikali ya Awamu ya Tano imefanikiwa kurejesha imani ya wananchi kuhusu ushirika.

Aidha, katika kipindi hicho wananchi wameendelea kuona na kunufaika na hatua mbalimbali zinazochukuliwa na Serikali katika kusimamia sekta ya ushirika.

45. **Mheshimiwa Spika**, napenda kulihakikishia Bunge lako Tukufu kuwa Serikali inaendelea kujenga ushirika imara sanjari na kuhakikisha wakulima wananufaika na usimamizi mzuri wa vyama vya Ushirika. Hivyo, naendelea kuwasisitizia viongozi wenye dhamana katika kusimamia ushirika nchini kuhakikisha wanachukua hatua stahiki kwa mujibu wa sheria, kanuni na taratibu zilizopo dhidi ya watakaothubutu kuhujumu ushirika.

46. **Mheshimiwa Spika**, nihitimishe hotuba yangu kwa kumshukuru Katibu wa Bunge na watendaji wa Ofisi ya Bunge kwa kazi kubwa ya kuratibu vikao vya Mkutano huu. Aidha, niwashukuru watendaji wa Serikali kwa kufanikisha shughuli zilizopangwa na Bunge lako Tukufu kwa weledi na ufanisi mkubwa. Kipekee, niwashukuru wanahabari wote kwa kufikisha habari kuhusu Mkutano huu kwa wananchi. Nivishukuru pia vyombo vya ulinzi na usalama kwa huduma wanazozitoa kwa washiriki wa Bunge hili bila

kuwasahau madereva waliotuhudumia wakati wote tukiwa hapa Bungeni.

47. **Mheshimiwa Spika**,pamoja na kuwatakia safari njema Waheshimiwa Wabunge, niwaombe wanaporejea majimboni kwao kuwaeleza wananchi mambo yaliyojiri hapa Bungeni. Wapeni taarifa wananchi juu ya matarajio yetu kwao na kuwasihi waendeleo kutuunga mkono kwenye jitihada zetu katika kujikwamua kiuchumi.

48. **Mheshimiwa Spika**,baada ya kusema hayo, naomba kutoa hojakwamba Bunge lako Tukufu liahirishwe hadi tarehe 6 Novemba, 2018 siku ya Jumanne saa tatu kamili asubuhi litakapokutana tena katika ukumbi huu Jijini Dodoma.

49. **Mheshimiwa Spika**, naomba kutoa hoja.